

Az örökifjú fülészprofesszor

Az AMEGA beszélgetőpartnere: Dr. Bauer Miklós

a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvosi Kar Klinikai Központ Fül-Orr-Gégészeti és Fej-Nyaksebészeti Klinikájának emeritus professzora

– Professzor Úr, honnan indult az Ön rendkívül eseménydús pályafutása?

– Pápán születtem 1929-ben, nagyapámnak jó hírű kávémérése volt a városban, apám pedig hét év katonaság, majd négy év frontszolgálat után trafikjogot kapott. Az elemi iskola után választhattam a pápai Református Kollégium és a Bencés Gimnázium között, és mert jobban tetszett a bencések kék sapkája, inkább oda mentem.

Gimnazista voltam, amikor a háború végén be kellett szolgáltatni a rádiókat, és ezeket a mi osztályunkkal hordatták át az egyik raktárépületből a másikba. Eközben szereztünk rádiócsöveket, és ezekkel megkezdődtek a rádióamatőr éveim. Akkor határoztam el, hogy a budapesti villamosmérnöki karra fogok jelentkezni, annál is inkább, mert az unokabátyám már a Műegyetemre járt. Ott a felvételi vizsgán megfeleltam, de helyhiány miatt nem vettek fel. Szerencsére a cserkész vezetőm javaslatára a Pécsi Orvostudományi Egyetemre is beadtam a jelentkezésemet, ide viszont bekerültem.

Ma már azt is tudom, hogyan történt ez. Volt az egyetemen egy *Köcski László* nevezetű kvesztor – megérdemelné, hogy virágot vigyek a sírjára –, aki tudta, hogy nehéz idők jönnek, ezért a papi gimnáziumok jelesen végzett tanulóit mind felvette. 1948-ban ez volt az utolsó ilyen szabad évfolyam, ahol aztán évfolyamtársam lett a későbbi szívtranszplantátor *Szabó György*, az akadémiai alelnök és Orvosi Osztály elnök *Halász Béla*, egy darabig *Varga Ferenc*, a későbbi gyógyszeranatómus, *Nagy Ibolya*, akiből híres hematológus lett, és *Szóllósi László*, aki sajnos fiatalon meghalt. Nagyon tehetséges évfolyamunk volt.

– Milyen útravalót kapott a szüleitől?

– A műegyetemi felvételemet elutasító és az orvosegyetemi jelentkezésemet elfogadó levelet félórányi különbséggel hozta a postás, utóbbi másnapi beiratkozási határidővel. Apám erre azonnal eladta az aranyóráját, odaadta az érte kapott kétszáz forintot, és annyit mondott, hogy „Isten áldjon”. Más tanácsot nem nagyon kaptam. Az apámtól szoktam hallani, hogy „ha a szegénység

bejön az ajtón, akkor a szerelem kiugrik az ablakon”, meg még azt is, hogy „mindig az asszonynak van igaza, mert akkor jobb a koszt”. Ennyi útravalót kaptam.

– Milyen emlékei vannak a pápai Bencés Gimnáziumban töltött évekből?

– Nem szakadtam meg a tanulásban, de mindig jeles tanuló voltam. Nagyon jók voltak a tanáraink, de egy dolgot kifogásolok így visszamenőleg: akkor már modern idők jártak, és nem terheltek a tanulókat memoriterekkel. Később aztán rájöttem arra, hogy ami az ember fejében van, azt mindenhova magával tudja vinni. Most pótolom az elmaradásaimat, próbálok francia és angol szövegeket megjegyezni, német verseket megtanulni. Utólag próbálom pótolni a memoritert, amit akkor nem követeltek meg tőlünk. Úgy gondolom, hogy egy kicsit

erősebben is foghattak volna minket, főleg a nyelvek tanulásánál, hogy a szókincsünk nagyobb legyen, ennyi a kritikám. Egyébként le a kalappal az akkori tanárok előtt.

– **Milyen volt a hangulat az ötvenes évek elején a Pécsi Orvostudományi Egyetemen?**

– Félelemmel teli. Azzal kezdődött, hogy az évfolyamtitkárt elvitték, aztán hetekkel később látta valaki a Pestre tartó gyorsvonaton, kék-zöld volt az arca. Tehát úgy általában féltünk.

– **Hogyan teltek az egyetemi évei?**

– Nagyon komolyan vettem az egyetemet. Most is úgy gondolom, hogy aki elsőben nem tanulja meg rendszeresen a csonttant, az az egész orvosi pályafutása alatt küszködni fog. Nekem jól alakultak a dolgaim, és harmadéves koromban kineveztek demonstrátornak az Élettani Intézetbe.

– **Ne szaladjunk ennyire előre. Ennek a kinevezésnek milyen előzményei voltak?**

– Elég egyszerű módon zajlott. *Tigyi András*, aki később a biológia professzora lett, de akkoriban az élettanon ő volt a gyakorlatvezetőm, azt mondta, hogy menjek be az intézetbe externistának. Kérdeztem tőle, hogy jó lesz-e az? Azt mondta: jó. Rendben, akkor bemegyek – válaszoltam rá, és ennyi volt az egész. Amikor eljutottunk a nagy fehér főnökhöz, *Lissák Kálmánhoz*, akkor ő is rábólintott, és fel lettem véve. Tizenheten jelentkeztünk, de csak hárman jártunk be, de hát egy externistának az intézetben semmi dolga nem volt.

Felfedeztem, hogy az intézetben az igazi vezető a *Martin János* bácsi meg a *Székelyhidi Mihály*, az állatpecér és az igazgatóhelyettes, mert *Lissák* professzor rájuk bízta a kulcsokat, amikor elutazik. Velük mindig találkoztunk, és amikor a biológia oktatását bevezették, nem volt oktató. Akkor mondta a *Martin János* bácsi, hogy itt mászkál folyton ez a három fiú, semmi dolguk nincsen, legyenek ők az oktatók. Úgyhogy én harmadévesen már oktató voltam, 600 forintos demonstrátori fizetéssel, ami akkoriban óriási pénznek számított, egy kezdő orvos 1200 forintot kapott. Ezt egy hónapig kaptuk, mert éppen akkor alakították át demonstrátori ösztöndíjjá, ami csak 350 forint volt, de az is bőven elég volt ahhoz, hogy medikusként ragyogóan megéljek.

– **Kik voltak akkoriban az emblemikus oktatók az egyetemen?**

– Úgy gondolom, hogy előbb-utóbb szinte minden tanár híres lesz. A mechanizmus a következő: találkozik egy Pécsen és egy Pesten végzett orvos, és azt mondja a pesti, hogy „én még a híres XY professzornál tanultam”. Erre a pécsi mit mondhat? Vagy azt mondja, hogy ő egy hülyétől tanult, vagy azt, hogy az ő tanára még híresebb

volt. Tehát ezért mondom, hogy előbb-utóbb minden professzor híressé válik, csak ki kell várni az időt.

Nekünk tényleg nagyon híres tanáraink voltak: *Lissák Kálmán* volt az élettanász, *Ernst Jenő* a biofizikus, *Szentágothai János* pedig az anatómia professzora. A belgyógyász *Hámori Artúr* nagyszerű volt, és a fogász *Oravec Páltól* is nagyon sokat tanultunk. Főleg akkor, amikor egyszer valaki bejött ellenőrizni az előadását, és szinte meg-némult. Egyébként nagyon jó sztorikat mondott, még most is emlékszem ezekre.

– **Az Élettani Intézet után miért éppen a fül-orr-gégészetet választotta?**

– Megkérdeztem az intézet egyik munkatársát, *Hasznos Tivadart*, hogy szerinte érdemes-e elméleti intézetben maradnom. Ő azt mondta, hogy csak akkor, ha úgy gondolom, hogy Nobel-díjas lehet belőlem. Hát én nem gondoltam úgy. Másrészt pedig a gyerekkori fülproblémáim miatt a saját tapasztalaim alapján kicsit ismertem ezt a szakmát, ezért gondoltam, hogy ide jövök. Ha se-bébsznek vagy szülésznek mentem volna, akkor óriási konkurenciával kellett volna szembenéznem, fülészeti vonalon nem volt ilyen nagy a nyüzsgés, hamarabb lehetett érvényesülni.

– **Milyenek voltak a pályakezdés évei?**

– Ez elég nehéz időszak volt. Előfordult, hogy három napig egyfolytában ügyeltem, viszont nagyon jól meg lehetett tanulni a szakmát. Az öreg *Szekér Jenő* volt docenként a klinika igazgatója, akit sokan lebecsülnek, de nem hagyom bántani az emlékét, mert szerintem nagyon jó fülész volt, és nagyon törődött a betegekkel.

Volt olyan eset, hogy egy beteg sikítozott a fájdalomtól, annyira fájta a feje, és én voltam az ügyeletes. Felhívtam éjjel egykor, hogy a beteg rosszul van. Átjött, megoperálta, és megtalálta azt az agytályogot, amit *Környey István* híres klinikáján az előző napon nem vettek észre. Lebocsájtotta a gennyet, és a beteg meg is gyógyult. Hajnali négy óráig operált, aztán másnap a kari tanácsülésen persze hogy elaludt. Akkor azt mondták rá, hogy az öreg egy vén hülye. Naív ember volt, az kétségtelen, át lehetett vágni mindenféle hülyeséggel, de aki közelebbről megismerte, az megszerette. Én nagyon jóban voltam vele.

– **Professzor Úr, milyen lehetőségei voltak külföldi tapasztalatszerzésre?**

– Az én időmben még kevés ilyen lehetőség adódott. Pályázhattunk ösztöndíjat az akkori NDK-ba, ide tudtunk utazni, amit ki is használtunk. Innen van a sok kelet-német barátom.

Később megpályáztam egy féléves WHO-ösztöndíjat Los Angelesbe, hogy megtanuljam a középső skála be-

hatolást, amit a világon egyedül ott csináltak, de a pályázat európai elbírálója Koppenhágából azt írta, hogy a fél év sok és Amerika messze van, menjek inkább 3 hónapra Angliába. Ez elkedvetlenített, le akartam mondani az egészet, de baráti tanácsra mégis elfogadtam a londoni lehetőséget.

Közben magamtól megtanultam a belső hallójárat feltárását az idegsebész *Mérei F. Tibor* segítségével, aki eljött, hajlandó volt órákat itt állni, és biztosította a speciális idegsebészeti anesztéziát. Én tehát már akkor belső hallójárat műtétet végeztem, amikor kimentem Angliába, és mivel ott még nem végeztek ilyet, nekem elég nagy ázsióm lett. Úgy voltam Londonban, hogy tulajdonképpen semmi dolgom nem volt, a nyelvet gyakoroltam és a magyar fülészek becsületét emeltem.

– **Kiket tekint szakmai mestereinek?**

– Az öreg *Szekér Jenőt* és *Alföldy Jenő* professzor urat, aki bekapcsolta a pesti vérkeringésbe a pécsi klinikát, ami óriási érdeme. Olyan speciális homloküregműtétet hozott, amelyeket akkor mi még nem végeztünk, és a Réthi-féle iskolát is idehozta a *Bánfai Iván* révén. Ő lejött ide, és megtanított bennünket a parciális gégeműtétre, amiket szintén nem végeztek még akkoriban. Tehát több forrásból szedtem össze azt a tudást, amit birtokoltam.

– **Ön 20 éven át vezette a pécsi Fül-Orr-Gégészeti Klinikát. Kik voltak a legjobb tanítványai?**

– Napóleon gazdasági válságba kergette Franciaországot azzal, hogy meghódította és tönkretette a piacait, ugyanis a francia luxuscikkeknek nem maradt vevője Németországban, Ausztriában, Olaszországban és Oroszországban sem, ezért aztán előírta a saját mágnásainak a fényűző életmódot, hogy a francia ipart támogassa. Én is valahogy így jártam, amikor a legjobb tanítványaim – *Móricz István Székesfehérváron*, *Düll Gábor Nagykanizsán*, *Deutsch Ottó Baján* – főorvosok lettek, és onnantól kezdve ezekről a helyekről nem kaptunk betegeket. Csapás volt tehát a klinikára nézve az, hogy a jól képzett szakembereinkkel bebútoroztuk a főorvosi állásokat.

– **Több mint 20 éve nyugdíjasként jár vissza klinikára. Önre nem érvényes az úgynevezett Bauer-szabály?**

– Még fiatalkoromban fogalmaztam meg azt a megfigyelésemet, miszerint minden generáció igyekszik az őt követő generáció dolgát megnehezíteni, amit aztán a nehézségek ellenére uralomra jutó új generáció az előző generáció működési idejének lerövidítésével torol meg. Amikor pozícióban voltam, minden erőmmel igyekeztem ez ellen tenni – talán némi sikerrel.

22 éve járok vissza a klinikára nyugdíjasként. Szerdánként még most, 87 évesen is rendelek, mert a régi füles betegek ragaszkodnak hozzám, és ha valami kisebb problémájuk van, akkor azzal én foglalkozom. A klinikán töltött első két évtizedet nyilván jobban élveztem. Az ember akkor még fiatalabb volt, a fiatalság pedig olyan kincs, ami elmúlik idővel, ezért ezt nagyon jól ki kell használnia mindenkinek.

– **Professzor Úr, mire a legbüszkébb a szakmai eredményei közül?**

– A büszkeség olyan tulajdonság, ami belőlem hiányzik. Miért lennék büszke bármire is? Végeztem a dolgomat. Mégis kiemelném azonban a belső hallójárat műtétet, amit Európának ezen a felén én csináltam először. Ez a műtét a látszólag semmitmondó tüneteket, fülcsengést, halláscsökkenést, szédülést okozó kis akusztikus neurinómák eltávolítására szolgál, és célszerű minél korábbi stádiumban elvégezni.

– **Ön szerint hol helyezkedik el a pécsi fül-orr-gégészet a szakma térképén?**

– Biztos, hogy jó helyen vagyunk. A klinika igazgatója, *Gerlinger Imre* professzor különösen kitűnik az országban, tehát azzal büszkélkedhetünk, hogy jelenleg talán ez a legjobb hazai fül-orr-gége klinika. Komoly külföldi kapcsolataink is vannak, és azt hiszem, nemzetközi mércével mérve is jó helyen állunk. De hát ez mindig egy-két emberen múlik.

– **Milyen a szakmai utánpótlás helyzete, mennyire jönnek a fiatalok?**

– A jövővel nincsenek gondjaink, sokkal inkább a menéssel. Pécsre szívesen jönnek a fiatalok, mert tudják, hogy itt jól megtanulhatják a szakmát. Később aztán egyre többen elmennek, és külföldön kamatoztatják a tudásukat. Nem is tudom hirtelen összeszámolni, hány külföldön dolgozó kollégánk van. A legnevesebb közülük *Mink Antal*, aki Stájerországban nyilvános udvari tanácsos. A császárság ugyan megszűnt, de a rangok megmaradtak, és a nyilvános

udvari tanácsos nagyon nagy rang Ausztriában. Amerikában dolgozik a *Czibulka Ágnes*, Angliában főorvos *Dezső Attila* kollégánk, Hannover mellett jó hírű fül-orr-gégész *Gunzl Márta*, és Kanadában is dolgozik egy munkatársunk. Szóval elég sokan és sokfelé mentek el mitőlünk.

– Önt a Pécsi Orvostudományi Egyetem történetében egyedülként háromszor is rektornak választották. Hogyan fognak visszaemlékezni a történetírók arra a 8 évre, amikor Ön volt a rektor?

– Valószínűleg jól. Első alkalommal a miniszter javaslatára választottak meg rektornak, ami eleve szokatlan volt. Utána egyszer meghosszabbítottak, aztán jött a rendszerváltás, amikor sok dolog nagyon nem tetszett, ezért lemondtam. Miután az engem követő rektor kétéves megbízatása lejárt, akkor teljesen demokratikusan újraválasztottak. Sikerült egy jó üzletet kötnöm: a művese bérletét eladtam 500 millió forintért és ebből felépítettük a II. számú Belklinikát, amit összekapcsoltunk a művesével. Ez volt az az eredmény, amit el tudtam érni abban az időben. Meg hát általában próbáltam rendet tartani az egyetemen, ami ugye nem mondható el mindig.

– Volt rektorként milyenek látja a jelenlegi medikusképzést?

– Az elméleti képzés továbbra is erős, a probléma a klinikákon kezdődik. A kisebb klinikák kapacitása az infrastruktúra, de főleg az oktatói létszám tekintetében nagyon limitált. Ugyanis az egyetemi klinikán, ami egy oktató intézmény, nem az oktatási teherhez igazítják az orvos létszámot, hanem az ágyszámhoz. Ennek következtében a kis ágyszámú klinikákon kevesebb orvos van, azonban nekik ugyanúgy vannak oktatási terheik, mint a nagy klinikáknak, csak sokkal kevesebb oktatóval. A legfinomabb kifejezés, amivel ezt a helyzetet tudom illetni az, hogy ésszerűtlen.

– Szakmai pályafutásának melyik időszakát élné újra a legszívesebben?

– Az volt a legjobb időszak, amikor adjunktus voltam. Akkor még fiatal az ember, de már birtokában van annak a szakmai tudásnak, amit később már nem nagyon fokoz.

– Mi a titka a 87 évesen is érezhető fiatalos lendületének?

– Ez részint öröklött adottság, nem egyéni érdem, másrészt pedig dolgozni kell érte folyamatosan: szakmailag, a magánéletben és fizikailag is. Van egy nagy kertünk, és vele együtt a fűnyírás. Van egy kandallónk, amihez fel kell hordani a fát. De előtte, amikor kihozzák a fát, azt el kell raktározni, azokat a kutricákat, amikben szállítják, azt szét kell szedni, el kell fűrészelni, szóval mindez folyamatos munkát ad, ez az én testedzésem. Sportolni viszont nem szeretek. Ha azt mondják, ússzam át a Dunát, akkor átúszom, de hogy uszodában oda-vissza úszkáljak, arra nem vagyok hajlandó.

Sokat olvasok, és megtanultam internetezni. Kérdezik a klinikán is, mit csinálok, amikor nem jövök be. Hát nem unatkozom, eltelik a nap vidáman.

– Ön szerint mi kell egy orvos szakmai sikeréhez?

– A jó orvos elsősorban hozzáférhető, ez szerintem a legfontosabb tulajdonsága. Másodszor, a lelkiismeretesség. Egy lelkiismeretes orvos, ha nem tud valamit, akkor utánanéző, vagy elküldi a beteget ahhoz a kollégájához, aki jobban ért hozzá, mint ő. Szerintem csak harmadik a sorban a kimagasló szakmai felkészültség.

– Mit üzenne a pályakezdő kollégáknak?

– Tanuljanak, és használják a könyveket is, mert azokban minden le van írva. A másik hiba, ami most Magyarországon elharapódzott, hogy ha valami angolul megjelenik, arról azt hiszik, hogy az mind igaz, pedig hát angolul is lehet nagy marhaságokat írni. ■